

HUKUKUN UNSURLARI

THOMAS HOBBS

ÇEVİREN
AYŞE ÇEVİK

FERDINAND TÖNNIES'İN ÖNSÖZÜYLE

THOMAS HOBBS

İngiliz filozof (1588-1679). İngiltere'nin Wiltshire kentindeki Westport köyünde dünyaya geldi. Oxford Üniversitesi'nde eğitim aldıktan sonra uzun yıllar Cavendish ailesinin yanında özel sekreter ve eğitmen olarak çalıştı. Bu görevi sayesinde Fransa'da ve İtalya'da dönemin önemli entelektüelleriyle tanışma fırsatı buldu. 17. yüzyılın baş döndürücü siyasal çalkantıları —özellikle İngiliz İç Savaşı— düşüncesinin yönünü belirledi. İnsan doğasına dair karamsar yaklaşımı, siyasal otoritenin gerekliliğini vurgulayan düşüncelerinin temelini oluşturdu. Felsefi çalışmalarında matematik, fizik, etik ve siyaset gibi alanlara yöneldi. Hobbes'un en tanınmış eseri *Leviathan*, sosyal sözleşme teorisinin ve modern devlet anlayışının kurucu metinlerinden biri hâline geldi. Başlıca Eserleri: *De Cive* (1642), *Leviathan* (1651), *De Corpore* (1655), *De Homine* (1658).

AYŞE ÇEVİK

1984'te İstanbul'da doğdu. Lisans ve yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümünde tamamladı. Çevirmenliğe 2007 yılında akademik metinler ve sanat kataloglarıyla başladı, felsefe başta olmak üzere hukuk, sosyoloji, psikoloji, güzel sanatlar ve çeşitli mühendislik alanlarında çift yönlü çeviri ve redaksiyon hizmeti sundu. 2020'de Francis Hodgson Burnett ile edebiyat çevirilerine başladı. George Orwell ve Maurice Maeterlinck de dâhil olmak üzere birçok yazarın eserine Türkçeleştirdi. Okumanın yeni ufuklar açacağı inancıyla edebiyat ve felsefe kitapları çevirmeye devam etmektedir. Yayınlanmış başlıca çevirileri: G. Orwell, *Burma Günleri* (2021); Marcus Aurelius, *Kendime Düşünceler* (2023); W. Windelband, *Antik Yunan Felsefesi Tarihi* (2023); George Edward Moore, *Felsefenin Temel Problemleri* (2023).

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	13
EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ	34
İTHAF	43
I. KISIM	
DOĞA DURUMUNDAKİ İNSANLAR HAKKINDA	45
I	
İNSANIN DOĞUŞTAN GELEN YETİLERİNİN GENEL OLARAK SINIFLANDIRILMASI	47
2	
ALGININ NEDENLERİ	49
3	
İMGELEM VE TÜRLERİ	54
4	
GİDİMLİ DÜŞÜNME TÜRLERİ	59
5	
ADLAR, USLAMLAMALAR VE DİLİN SÖYLEMİ	64
6	
BİLGİ, KANI, İNANÇ	71

7		
HAZ VE ACI, İYİ VE KÖTÜ	75	
8		
DUYULARDAN ALINAN HAZLAR VE SAYGINLIK	79	
9		
AKLIN HİSSETTİKLERİ	84	
10		
İNSANLARIN KAVRAMA YETİSİNDEKİ FARKLILIKLAR VE BUNLARIN NEDENLERİ	96	
11		
İNSANLARIN DOĞAÜSTÜ VARLIKLARIN ADLARI KARŞISINDA İMGELERİ VE DUYGULARI	101	
12		
BİR MESELEYİ ÖLÇÜP BİÇERKEN İNSANIN EYLEMLERİ DUYGULARINDAN NASIL ETKİLENİR?	109	
13		
İNSANLAR DİL ARACILIĞIYLA BİRBİRİNİN ZİHNİNİ NASIL ETKİLER?	112	
14		
DOĞA DURUMU VE DOĞAL HAK	118	
15		
ARMAĞAN VEYA SÖZLEŞME ARACILIĞIYLA DOĞAL HAKTAN VAZGEÇİLMESİ	123	
16		
BAZI DOĞA YASALARI	131	

17		
	DİĞER DOĞA YASALARI	138
18		
	DOĞA YASALARININ TANRI'NIN KELÂMI ÜZERİNDEN DOĞRULANMASI	147
19		
	SİYASİ BİR TOPLULUĞUN GEREKLİLİĞİ VE TANIMI	152
	II. KISIM	
	SİYASİ BİR TOPLULUK OLARAK İNSANLAR ÜZERİNE	159
I		
	BİR DEVLETİN KURULABİLMESİ İÇİN GEREKENLER	161
2		
	DEVLETİN ÜÇ BİÇİMİ	173
3		
	EFENDİLERİN YETKİLERİ	182
4		
	BABALARIN YETKİLERİ VE BABADAN OĞULA GEÇEN KRALLIKLAR	187
5		
	ÇEŞİTLİ YÖNETİM BİÇİMLERİNİN DEZAVANTAJLARININ KIYASLANMASI	194
6		
	TEBAA DİNLE İLGİLİ UYUŞMAZLIKLARDA KENDİ VİCDANINI DİNLEMEKLE YÜKÜMLÜ DEĞİLDİR	201

7	
TEBAA DİNLE İLGİLİ UYUŞMAZLIKLARDA EGEMEN GÜCE	217
DAYANMAYAN BİR OTORİTENİN KARARINA UYMAKLA	
YÜKÜMLÜ DEĞİLDİR	
8	
İSYANIN NEDENLERİ	226
9	
EGEMEN GÜCE SAHİP OLANLARIN GÖREVLERİ	238
10	
YASALARIN TÜRLERİ VE NİTELİKLERİ	245
DİZİN	252

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Ferdinand Tönnies, 1889 yılında Thomas Hobbes'un iki eserinin yeni baskılarını yayımlamıştır. *Hukukun Unsurları: Doğal ve Siyasi* [The Elements of Law, Natural and Politic] ve *Behemoth ya da Uzun Parlamento*'nın [Behemoth; or The Long Parliament] bu baskıları, Hobbes'un çalışmalarının el-yazmalarına dayanan ilk modern ve eleştirel edisyonlarıdır. Şimdiye kadar başka bir versiyon da çıkmamıştır.

1668 yılında, yetmiş yaşındayken yazdığı *Behemoth* Hobbes'un İç Savaşlar¹ hakkındaki tartışmalı son sözüdür. Bu eserde Hobbes, dört diyalog hâlinde Büyük İsyan'da yaşanan olayları gözden geçirir ve kendi kuramını yeniden ortaya koyar.

Hobbes'un kendi öğretilerini açıkladığı ilk eseri ise *Hukukun Unsurları*'ydı. 1640 yılında tamamladığı bu kitap aynı zamanda ilk sistematik siyaset çalışmasıydı. Ama bela yakındı. Kısa Parlamento² tarafından tartışılan hakların, egemenlik hakkının ayrılmaz bir parçası olduğunu savunan “İngilizce yazılmış küçük incelemesi”nin üzerindeki tarih 9 Mayıs 1640'ı, yani Parlamento'nun feshedilmesinden dört gün sonrayı gösteriyordu. Uzun Parlamento³ kasım ayında toplandığında Hobbes İngiltere'den ayrıldı. Elli iki yaşında bir filozof olarak, Parlamento'nun kral için yazı yazanlara karşı

¹ İngiltere'de 1642 ile 1651 yılları arasında yaşanan savaşların ortak adıdır. (Çev.)

² İngiltere kralı I. Charles tarafından toplanan ama sadece 13 Nisan- 5 Mayıs 1640 tarihleri arasındaki 3 hafta boyunca görevde kalabildiği için “Short Parliament” adını alan meclis. (Çev.)

³ Kısa Parlamento'nun dağıtılmasından sonra yine I. Charles tarafından toplanmış 1660'a kadar görevde kalmış meclis. Kısa Parlamento'dan ayırmak için bu isim verilmiştir. (Çev.)

düşmanlığını deneyimleme riskini almadı ve ülkeden “kaçan ilk kişi” oldu. Hobbes, kendisini teşhir direğine bağlamak veya Newgate’e⁴ tıkmaktansa Strafford ve Laud’u⁵ Kule’ye ve de cehenneme göndermek konusunda çok daha hevesli bir Avam Kamarası’ndan korktuğu için aşırı temkinli, aşırı ürkek davranmış olabilir. Cezalandırılmayı beklemesinin nedeni belki de kendi çalışmasını biraz fazla önemsemesiydi; bu eserle bilimsel bir siyasetin temellerini attığını iddia ediyordu. Hobbes’un oluşturduğu sağlam yapı parlamenterlerin yarattığı siyasi kâbusları ortadan kaldıracaktı. Ancak en kesin çürütme bile Pym⁶ ve müttefiklerini yollarından döndüremezdi; kendi fikirlerini eyleme dökmekle bu kadar meşgul olmasalardı bile, Hobbes’un söylediklerini asla kabul etmezlerdi.

1640 yılının sonbaharı geldiğinde, İngiltere iç savaşa doğru gidiyordu. İskoçlar piskoposluğun kökünü kazımaya yemin edip isyan çıkarmışlardı. Kral Charles bu isyanı iki kez bastırmaya çalışmış, ikisinde de başarısız olmuştu. Kısa Parlamento, İskoçların –yasadışı vergilendirme, despotik hükümet, ölüm davaları mahkemeleri ve yozlaşmış bir kilise gibi– şikâyetlerini değerlendirmeden, İskoçlara baskı yapılması için para vermeyi reddetmişti. 3 Kasım’da toplanan Parlamento’nun da daha az inatçı olduğunu düşünmek için bir neden yoktu.

Hobbes kaçtığında, *Hukukun Unsurları*’nı sadece el yazması hâlinde dağıtarak yayımlamıştı. 1649 ve 1650 yıllarında kötü bir değişime uğramış bir kopya, iki ayrı kitapçığa bölünerek Londra’da basıldı, muhtemelen Hobbes’un haberi olmadan. *Thomas Hobbes’un Ahlak ve Siyaset üzerine Çalışmaları* [The Moral and Political Works of Thomas Hobbes]

⁴ 12. yüzyılda Londra’da inşa edilmiş ve 1904’te yıkılana kadar yedi yüzyıl boyunca kullanılmış hapishane. (Çev.)

⁵ Başpiskopos Laud ve Stafford Kont’u, I. Charles yönetiminin parlamentosuz geçen on bir yılı boyunca krala danışmanlık yapmışlar, meclisin kurulmasından sonra yargılanıp idam edilmişlerdir. (Çev.)

⁶ İngiliz İç Savaşı’nın ilk aşamasında Parlamento’nun Kral I. Charles’a karşı zafer kazanmasını sağlamış İngiliz devlet adamı. (Çev.)